

Saavutettava tieto- ja viestintäympäristö

Johtaja Hannu Sirén
Stivi-julkaisuseminaari
Helsinki, 31.3.2014

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Undervisnings- och kulturministeriet

YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista

- Sopimuksella vahvistetaan kaikkien ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kuuluminen myös vammaisille henkilöille, ja heille taataan mahdollisuus nauttia näistä oikeuksista ja vapauksista täysimääräisesti ilman syrjintää.
- Laaja-alainen vammaisuuden perusteella tapahtuvan syrjinnän kieltä sekä yhdenvertaisen kohtelun periaate. Syrjinnän kieltä täydentävät monipuoliset toimet syrjinnän poistamiseksi ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi.
- Suomi ratifioimassa

EN:n vammaispoliittinen ohjelma 2006-2015

KOULUTUKSELLE ASETETUT TAVOITTEET:

- Varmistaa, että kaikilla ihmisillä on vammansa luonteesta tai vaikeusasteesta riippumatta yhtäläiset mahdollisuudet saada koulutusta ja kehittää täysipainoisesti persoonallisuuttaan, lahjojaan, luovuuttaan sekä älyllisiä ja fyysisiä kykyjään,
- Varmistaa, että vammaisilla henkilöillä on mahdollisuus hakea opiskelupaikkoja valtavirran oppilaitoksissa, kannustamalla viranomaisia kehittämään koulutustarjontaa vammaisväestön tarpeet tyydyttäväksi,
- Tukea ja edistää kaikenikäisten vammaisten henkilöiden elinikäistä oppimista sekä helpottaa sujuvaa ja toimivaa siirtymistä koulutusasteelta toiselle ja opinnoista työelämään,
- Järjestää vammaisten henkilöiden oikeuksien kunnioittamista edistävää asennekasvatusta kaikilla koulutusasteilla, myös lasten varhaiskasvatuksessa.

Toimenpiteissä: Varmistetaan, että kaikki yleisen koulutusjärjestelmän oppimateriaali ja opetus on vammaisten henkilöiden saavutettavissa

BP ja korkeakoulutuksen saavutettavuus

- Euroopan opetusministereiden Bolognan prosessissa asettama tavoite tälle vuosikymmenelle:

Korkeakoulujen opiskelijoiden tulisi heijastaa Euroopan väestön moninaisuutta

- Edistetään aliedustettujen opiskelijaryhmien mahdollisuuksia päästä korkeakoulutukseen
- Luodaan edellytykset myös opintojen loppuun saattamiselle
 - oppimisympäristöjen kehittäminen
 - taloudellisten edellytysten kehittäminen
 - jäsenmaat asettavat omat tavoitteet aliedustettujen ryhmien osallistumisen laajentamiseksi.

Yhdenvertaisuuslaki

- Yhdenvertaisuuslain syrjinnän kieltö, 6 §: Ketään ei saa syrjiä iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden, sukupuolisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.
- Syrjinnällä tarkoitetaan:
 - 1) sitä, että jotakuta kohdellaan epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta kohdellaan, on kohdeltu tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa (välitön syrjintä);
 - 2) sitä, että näennäisesti puolueeton säännös, peruste tai käytäntö saattaa jonkun erityisen epäedulliseen asemaan muihin vertailun kohteena oleviin nähden, paitsi jos säännöksellä, perusteella tai käytännöllä on hyväksyttävä tavoite ja tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot ovat asianmukaisia ja tarpeellisia (välillinen syrjintä);
 - 3) ...
 - 4) ...

Kirjauksia korkeakoulutuksen saavutettavuudesta

- Korkeakoulujen kv-strategia
 - **Maahanmuuttajataustaisten osuus korkeakoulutettavista vastaa heidän osuuttaan väestöstä.**
- Vammaispoliittinen ohjelma VAMPO 2010-2015:
 - **Korkeakouluissa opiskelijavalinnan ja opiskelun on oltava esteetöntä.**
- OKM:n ja korkeakoulujen välisten sopimusten yhteisissä tavoitteissa kaudelle 2013-2016
 - **Korkeakoulujen tulee olla esteettömiä työ- ja opiskeluympäristöjä.**

Korkeakoulutuksen saavutettavuus

- OKM:n toimeksiannosta tehdyt Otuksen selvitykset toivat esille kehittämiskohteita
 - Esteetön opiskelu yliopistoissa, 2005: suosituksia
 - suunnittelutoiminnasta,
 - henkilöstökoulutuksesta,
 - opintoasioista,
 - tila-asioista ja
 - viestinnästä (ml.verkkopalvelujen ja painetun viestinnän saavutettavuus)

Korkeakoulutuksen saavutettavuus (2)

- Hitaasti, mutta varmasti, 2011: suosituksia sosiaalisen, fyysisen ja psyykkisen ympäristön saavutettavuudesta:
 - Viestinnän ja tiedottamisen siirtyessä yhä enemmän verkkoon ja sähköiseen muotoon, tulee huolehtia kaikkien sähköisten kanavien saavutettavuudesta.
 - Korkeakoulujen tulee varata riittävästi aikaa ja resursseja, jotta esimerkiksi uusien verkko-oppimisympäristöjen esteettömyys ehditään testata asianmukaisella tavalla.
 - Korkeakoulujen tulee kiinnittää huomiota myös siihen, että niiden verkkosivujen toteutuksessa on huomioitu verkkosisältöjen saavutettavuusohjeet, ja että verkkosivut muuntuvat eri aisteille ja apuvälineille sopiviksi.
 - Korkeakoulujen henkilöstöä tulee perehdyttää siihen, millaisia ovat saavutettavat, sähköiset oppimateriaalit.

Korkeakoulutuksen saavutettavuus (3)

- Saavutettavuuteen panostaminen parantaa koko korkeakouluyhteisön toimivuutta, saavutettavuuden eteen tehtävät ratkaisut palvelevat kaikkia.
- Saavutettavaa opiskelua ja esteetöntä opiskeluympäristöä on kehitettävä strategisesti ja pitkäjänteisesti, koko korkeakouluyhteisön tasolla.
- Vaatii sitoutumista ja sitä, että organisaatiossa tiedetään, kenen tehtävänä saavutettavuuden edistäminen on.

Tieto- ja viestintäympäristön saavutettavuus

- Tieto- ja viestintäteknologian ansiosta mahdollisuudet saavutettavan opetuksen ja opiskelun toteuttamiseksi ovat parantumassa.
- Toisaalta sähköiseen oppimisympäristöön ja viestintään liittyy useita saavutettavuuteen liittyviä haasteita.

Saavutettava tieto- ja viestintäympäristö - suositukset

- ESOK-verkostossa toimivien aloitteesta laaditut *Saavutettava tieto- ja viestintäympäristö - suositukset* ovat hyvä työväline korkeakouluille.
- Suositusten toteutusta tukemaan on koottu verkkopohjainen käsikirja, joka sisältää mm. artikkeleita, ohjeita, esimerkkejä ja kokemuksia esteistä ja hyvistä ratkaisuista, tarkistuslistoja, arvioinnin apuvälineitä sekä tietolähteitä.
- Kokooa lainsäädäntöä, aiemmin ja eri tahoilla tehtyjä suosituksia, standardeja ja ohjeita ja suodattaa ne korkeakouluille sopivaan muotoon.
- Koulutustilaisuuksia eri puolilla Suomea vuonna 2014 (ESOK)
- Suositukset hyvä pohja myös muille koulutusasteille ja hallinnonaloille, ministeriön omaa tieto- ja viestintäympäristöä kehitettäessä.
- OKM tukee hanketta ja pitää tärkeänä, että korkeakoulut ottavat suositukset käyttöön.